

opgaveløsning i og ved Grønland i samarbejde med andre partnerlande.

Forsvarskommissionens anbefalinger – der forventes at få politisk opbakning – lægger også op til at tilpasningen af de nordatlantiske operative kommandoer bør ske gennem dialog med Færøerne og Grønland, hvor alle parter inddrages og får mulighed for medindflydelse.

Oversat til almindeligt sprog betyder det, at forsvaret vil gennemføre en betydelig besparelse ved formentlig helt at nedlægge den operative kommando i Mørkedal. Allerede i den nuværende forligsperiode er bemanningen blevet massivt nedskåret – fra omkring 100 mand til 25. De tidligere radarvarslingsanlæg er i dag ikke-operative, og man kan derfor forestille sig, de løbende vedligeholdes men uden nogen fast bemanning. På samme måde vil forsvaret formentlig – som det er sket i Danmark – lægge op til, at bygningerne i Mørkedal afhændes.

Endnu er sagen ikke politisk forhandlet og endnu er der ikke truffet endelige beslutninger. Men forsvarskommissionens betænkning afspejler, at for at skaffe ressourcer til de højst prioriterede områder inden for forsvaret, vil det være nødvendigt at skære andre steder. Og her står Færøernes kommando højt på listen.

Sikkerhedspolitisk sker det på et tidspunkt, hvor der er

rimelig ro i området sammenlignet med perioden under den kolde krig. Men det er en kendsgerning at med de nuværende klimaændringer, er der udsigt til, at der en større del af året vil være mulighed for at besejle såvel Nordvestpassagen som Den Nordlige Søvej – også med skibe der ikke er særlig forstærkede med henblik på sejlads i is. Benyttelsen af de to søtransportruter vil kunne betyde en reduktion af søvejen mellem Fjernøsten og Europa på mellem 20 og 40 procent.

Krydstogtindustriens vækst sammen med en stigende efterspørgsel efter alternative, eksotiske rejsemål vil sammen med de forbedrede besejlingsmuligheder af det arktiske område meget sandsynligt medføre en kraftig vækst i turismen til søs. Hertil kommer den interesse, der knytter sig til nordområderne i forbindelse med udvindingen af de formodede naturressourcer som olie, naturgas, tin, mangan, guld, nikkel, bly, platin og diamanter. Med stigende energipriser kan dette blive et meget attraktivt udforskningsområde indenfor de kommende år.

Og når de arktiske farvande bliver lettere at besejle og ressourceproblematikken bliver stadig mere aktuel, ligger det lige for, at både redningstjeneste, overvågning, et helt andet intensivt trafikmønster i Nordatlanten vil kræve et øget statsligt engagement, både når det handler om miljø, forsvar og eventuelle redningsopgaver.

Hertil kommer at Rusland igennem de seneste år har udvist et markant stigende aktivitetsniveau, der vidner om stor beslutsomhed med henblik på at udnytte det arktiske område. Eksempelvis begyndte russerne i 2006 at udvide deres grænsekontrolfaciliteter på øerne Franz Josef Land. Derudover har Rusland planer om at øge kulproduktionen på Svalbard, hvor Rusland har ret til minedrift, selv om Svalbard tilhører Norge.

Rusland har i forvejen stor erfaring med hensyn til sejlads i arktiske farvande og ved Nordflåden, der har sin hovedbase ved Murmansk, findes verdens kraftigste isbrydere. Nye og til dels endnu større atomdrevne isbrydere er planlagt. Og den første forventes at tilgå efter 2015.

Den russiske nordflåde er landets største og vigtigste. Den omfatter de fleste og nyeste atomubåde,

portruter og i udviklingen i området.

I forsvarskommissionens beretning understreger man, at Ruslands tydelige interesse for det arktiske område kombineret med en ligeså tydelig demonstreret vilje og evne til at udvikle militær magt ”kan blive et problem”. Rusland er i stigende grad fokuseret på adgangen til sine forekomster af olie og gas i den arktiske del af Rusland og Barentshavet eftersom energi er landets vigtigste eksportartikel. Faktisk hænger hele udviklingen i det moderne Rusland på olieøkonomien.

Norge er rent geografisk den nation, der er mest udsat for pression fra russisk side. Norges overhøjhed over Svalbard, hvor Rusland har udvindingsrettigheder, kan på lang sigt give anledning til store problemer på grund af modstridende interesser og fortolkninger af Svalbard-

Russiski áhugin í Arktis kann seta krøv til trygdarpolitikkinn í Norðuratlantshavi í framtíðinni. Her kjarnorkurikni russiski ísbrótarin, Yama, á veg til Norðurpólin í august 2001

herunder strategiske missil-ubåde og de største og kraftigst armerede overfladeskibe, landets eneste hangarskib og et stort antal hjælpeskibe. Også canadierne opruster voldsomt i området. Og Canada har i dag den mest udtalte relative forøgelse af den militære tilstedeværelse. I stedet for nye isbrydere har man bygget isforstærket patruljeskibe og samtidig planlægger Canada at anlægge et træningscenter for arktisk krigsførelse og en fremskudt flådebase to steder langs Nordvestpassagen for på den måde at kunne håndhæve sine interesser i Arktis.

Forøgelsen af de arktiske nationers kapacitet i regionen skal primært ses i lyset af de diplomatiske stridigheder, der har været om territorialkontrol med søvejen og adkomsten til udvinding af naturressourcerne. Begge dele styrker de arktiske nationers tilskyndelse til at markere deres overhøjhed i regionen. Ved at markere evner og vilje til tilstedeværelse i det arktiske område som kyststaterne gør juridisk krav på, søger de at øge sandsynligheden for, at retten til området tilfalder dem.

Også amerikanerne er begyndt at se en central, strategisk interesse i at beskytte søtrans-

traktaten. Svalbard skal ifølge denne traktat delvis være af militariseret.

Man vurderer dog ikke, det vil komme til egentlige militære konflikter. Men ”på mellemlangt til langt sigt er der dog en risiko for mindre sammenstød og diplomatiske kriser mellem kyststaterne i det arktiske område, fordi væsentlige, strategiske og ikke mindst energipolitiske interesser kan støde sammen. Konfrontationerne vil for eksempel kunne bestå i militær chikane af andre staters militære styrker eller deres civile udnyttelse af naturressourcerne i de omstridte områder”.

Så selv om Færøerne i første omgang forsvars- og sikkerhedspolitisk nedprioriteres på grund af udviklingen efter den kolde krig, vil en eskalation i det arktiske område sagtens kunne kaste skygger over Færøerne, nøjagtig som det skete under højdepunkterne i den kolde krig.

Ét er sikkert: Færøerne forsvars- og sikkerhedspolitiske placering vil de kommende år blive et spændende tema.

Helst verður bygningurin í Mjorkadali avhendaður føroyskum myndugleikum

